

Sygn. akt III CSK 37/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z wniosku Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "B." sp. z o.o.

przy uczestnictwie Z. E.

o orzeczenie zakazu w trybie art. 373 prawa upadłościowego i naprawczego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 3 grudnia 2015 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 1 sierpnia 2014 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie w części dotyczącej oddalenia apelacji wnioskodawcy oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca - Przedsiębiorstwo Budowlane B. spółka o.o. domagała się orzeczenia wobec uczestnika postępowania Z. J. E. zakazu przewidzianego w art. 373 ustawy z 28 lutego 2003 r. - prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535; cyt. dalej jako „p.u.n.”) w związku z niezłożeniem przez niego w odpowiednim czasie wniosku o upadłość zarządzanej przez niego spółki z o.o.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

Uczestnik pełnił funkcję w zarządzie spółki z o.o. w okresie od dnia 16 września 2005 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. i był jednocześnie jej współnikiem. Wnioskodawca złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki zarządzanej przez uczestnika w dniu 24 września 2010 r., a Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 31 maja 2011 r. oddalił ten wniosek z racji niedysponowania przez tę spółkę majątkiem pozwalającym na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego. Wierzyciel uzyskał tytuł wykonawczy przeciwko upadłej spółce i prowadził przeciwko niej bezskuteczną egzekucję.

Sąd Rejonowy przyjął, że w rozpoznawanej sprawie należy stosować przepisy dotychczasowe, obowiązujące przez dniem 2 maja 2009 r., tj. przed wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2009 r. o zmianie ustawy - prawo upadłościowe i naprawcze (...) (Dz.U. nr 53, poz. 434, cyt. dalej jako „ustawa z dnia 6 marca 2009 r.”). Dzieje się tak, pomimo że wniosek w przedmiocie orzeczenia zakazu został wniesiony w dniu 20 kwietnia 2012 r., a dnia 24 września 2010 r. został zgłoszony wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika, rozstrzygnięty postanowieniem z dnia 31 maja 2011 r. W grudniu 2007 r. powstały przesłanki do ogłoszenia upadłości spółki, toteż orzeczenia wobec uczestnika zakazu z art. 373 p.u.n. było już niemożliwe z racji upływu rocznego terminu do wszczęcia postępowania przewidzianego w art. 377 p.u.n.

Apelacja wnioskodawcy została oddalona. Istniały bowiem podstawy do zgłoszenia upadłości spółki zarządzanej przez uczestnika postępowania co najmniej od dnia 31 grudnia 2007 r. (art. 21 p.u.n.). Skoro stan taki nastąpił

jeszcze przed dniem 2 maja 2009 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 marca 2009 r., to zastosowanie miał art. 377 p.u.n. w wersji przed tą zmianą (art. 6 ust. 2 ustawy zmieniającej). W tej sytuacji, zgodnie z art. 377 p.u.n., w brzmieniu znajdującym zastosowanie w niniejszej sprawie, nie orzeka się zakazu przewidzianego w art. 373 p.u.n., jeżeli postępowanie w tej sprawie nie zostało wszczęte w terminie roku od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p.u.n., a gdy nie złożono wniosku o upadłość, od dnia w którym dłużnik obowiązany był taki wniosek złożyć. W art. 377 p.u.n. doszło do wydłużenia do lat trzech terminu, w ciągu którego możliwe było orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej w razie niezgłoszenia takiego wniosku przez zobowiązanego uczestnika. Celem ustawy zmieniającej było zatem wydłużenie zakazów, o których mowa w art. 373 p.u.n. Dla rozstrzygnięcia w danej sprawie istotne jest to, że jeżeli przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej ustała możliwość orzeczenia zakazu z powodu upływu rocznego terminu do wszczęcia postępowania, zakazu nie orzeka się.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie jest trafne stanowisko skarżącego, że termin do złożenia wniosku otwiera się na nowo w razie późniejszego zgłoszenia wniosku o ogłoszenia upadłości, pomimo przekroczenia rocznego terminu do złożenia wniosku o orzeczenie zakazu. Pomimo regulacji zawartej w art. 6 ust. 2 ustawy zmieniającej, w art. 6 ust. 3 tej ustawy znalazło się postanowienie, które reguluje kategorycznie skutki ustania przed dniem jej wejścia w życie możliwości orzeczenia zakazu z powodu upływu rocznego terminu do wszczęcia postępowania. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustała możliwość orzekania zakazu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z powodu upływu rocznego terminu do jej wszczęcia, zakazu nie orzeka się. W rozpoznawanej sprawie roczny termin upłynął przed wejściem w życie ustawy nowelizującej. Nie było już dopuszczalne złożenie wniosku o orzekanie zakazu również w alternatywnym terminie, liczonym od zakończenia lub umorzenia postępowania upadłościowego po wejściu w życie ustawy nowelizacyjnej. Przepis art. 6 ust. 3 ustawy nowelizacyjnej jest przepisem legis specialis w stosunku do art. 377 p.u.n. i art. 6 ust. 2 ustawy. Złożony w dniu 24 września

2010 r. wniosek o ogłoszenie upadłości nie spowodował zatem otwarcia terminu do złożenia wniosku o orzeczenie zakazu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawcy podnoszono zarzuty naruszenia art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 marca 2009 r. i art. 377 p.u.n. w zw. z art. 6 ust. 2 ustawy zmieniającej. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia w części objęcia skargą i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania, ewentualnie - o uchylenie postanowienia w części zaskarżonej i orzeczenia wobec uczestnika postępowania zakazu zgodnie z wnioskiem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z ustaleń dokonanych przez Sądy meriti wynika, że uczestnik postępowania pełnił funkcję członka zarządu spółki w okresie od dnia 6 września 2005 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Uczestnik ten co najmniej od dnia 31 grudnia 2007 r. był zobowiązany do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości zarządzanej spółki (art. 21 p.u.n.). Taki wniosek nie został złożony, zgłosił go dopiero wnioskodawca (wierzyciel spółki) w dniu 24 września 2010 r. Wniosek ten został ostatecznie oddalony postanowieniem z dnia 31 maja 2011 r. z racji przyczyn wskazanych w art. 13 p.u.n. W dniu 20 kwietnia 2012 r. wnioskodawca złożył wniosek o orzeczenie zakazu na podstawie art. 373 p.u.n.

W związku z tym, że podstawy do ogłoszenia upadłości spółki zarządzanej przez uczestnika powstały jeszcze przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 marca 2008 r., tj. przed dniem 2 maja 2009 r., do postępowania o orzeczenie zakazów przewidzianych w art. 373 p.u.n. będą miały zastosowanie przepisy obowiązujące przed tą zmianą.

W art. 377 p.u.n. w brzmieniu przed zmianą przewidziano sytuacje, w których nie orzeka się o zakazie (upływ rocznego terminu od zdarzeń przewidzianych w tym przepisie). W wyniku zmian omawianego przepisu doszło do wydłużenia tego okresu do lat trzech. Zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 marca 2009 r., jeżeli przed dniem jej wejścia w życie ustała możliwość orzeczenia zakazu z powodu upływu rocznego terminu do wszczęcia postępowania w przedmiocie zakazu, to zakazu tego już się nie orzeka.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska uczestnika postępowania, że możliwe jest orzeczenie zakazów przewidzianych w art. 373 p.u.n. także w razie późniejszego zgłoszenia wniosku o upadłość, tj. po dniu 2 maja 2009 r. Według tego Sądu, stanowisko takie pozostaje w sprzeczności z literalną i systemową wykładnią art. 377 p.u.n. w zw. z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 marca 2008 r. Jeżeli bowiem przed wejściem w życie tej ustawy upłynął już roczny termin do złożenia wniosku o orzeczenie zakazu liczony od momentu aktualizacji obowiązku uczestnika do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, to nie jest już dopuszczalne złożenie wniosku o orzeczenie zakazu również w tzw. alternatywnym terminie, liczonym od zakończenia lub umorzenia postępowania upadłościowego po wejściu w życie ustawy z dnia 6 marca 2009 r.

Stanowisko to nie może być aprobowane. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 105/14 (Biuletyn SN 2015 nr 2, s. 7) wyjaśniono, że zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji określonych w art. 373 p.u.n. może być orzeczony także wtedy, gdy przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 marca 2009 r. upłynął roczny termin biegnący od dnia, w którym istniał obowiązek złożenia wniosku o upadłość, jeżeli postępowanie w sprawie orzeczenia zakazu zostało wszczęte po wejściu w życie tej ustawy w terminie roku od dnia oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 p.u.n. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CSK 385/13 (nie publ.) stwierdzono ponadto, że określony w art. 377 p.u.n. przed nowelizacją termin roczny do wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie zakazu biegnie od dnia, w którym dłużnik był zobowiązany złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, tylko wtedy, gdy wniosku takiego nie złożyły inne osoby uprawnione, a w szczególności wierzyciele. Jeżeli zatem wierzyciel złożył wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika, roczny termin do wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie zakazu liczy się od umorzenia lub zakończenia postępowania upadłościowego albo oddalenia wniosku na podstawie art. 13 p.u.n. Podobne stanowisko wcześniej wyrażono w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2014 r., V CSK 210/13 (nie publ.). Sąd Najwyższy w obecnym składzie popiera takie stanowisko i leżącą u jego podstaw argumentację prawną.

W konsekwencji należało stwierdzić zasadność zarzutów kasacyjnych dotyczących naruszenia art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 marca 2009 r. i art. 377 p.u.n. w związku z art. 6 ust. 2 wspomnianej ustawy. W tej sytuacji Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (art. 398²⁵ k.p.c.).

kc